

Automatic accounting of misdemeanors as a condition of law ensuring in the activity of the National Police of Ukraine

I.P. Katerynychuk

Rector of Odessa State University of Internal Affairs, Ukraine

General of Police, Doctor of Law, Associate Professor

e-mail: ivan.katerynychuk1961@gmail.com

Abstract: This article analyzes the nature and characteristics of automatic accounting of misdemeanors as a condition of law ensuring in the activity of the National Police of Ukraine.

Particular attention is paid to identifying of existing problems in the administrative- legal mechanism of automatic accounting of misdemeanors as a condition of law ensuring in the activity of the National Police of Ukraine and it is suggested some solutions. It's determined that automatic accounting is designed to test a person who committed the offense for the (lack of) data of re-committing an equable violation during the year for which he/she was engaged to justice, analysis of the use of administrative legislation by the police and the formation of statistical reporting.

It is emphasized that proper information support of misdemeanors would increase efficiency and ensuring of the activity's legality of the National Police of Ukraine, improvement of its work on preventing and combating misdemeanors.

Keywords: automatic accounting, misdemeanors, bodies of the National Police of Ukraine, integrated information-search system, information support.

Сучасний період цивілізаційного розвитку характеризується підвищенням ролі інформаційних технологій у життєдіяльності держави та суспільства. Сьогодні удосконалення технології інформаційного забезпечення стало пріоритетним напрямом оптимізації управлінських процесів, зокрема і в правоохоронній сфері. Інформаційне забезпечення правоохоронних органів можна визначити як процес збирання, отримання, обробки, поширення, аналізу та використання інформаційних ресурсів, необхідних для виконання визначених законом завдань та функцій цих органів.

На сьогодні багато аспектів проблематики, пов'язаної з інформаційним забезпеченням правоохоронних органів, досліджені ще недостатньо. Серед наукових праць, які заклали фундаментальні теоретико-методологічні засади інформаційного забезпечення у сфері правоохоронної діяльності, необхідно назвати роботи І.В. Арістової, К.І. Белякова, В.М. Брижка, В.Д. Гавловського, Р.А. Калужного, В.А. Кормича, Є.Б. Кубка, В.А. Ліпкана, В.С. Цимбалюка, М.Я. Швеця та інших. Останнім часом проблематика інформаційного забезпечення правоохоронних органів привертала увагу таких вчених, як О.А. Баранов, О.В. Кохановська, В.Я. Мацюк, А.М. Новицький, О.В. Олійник, Д.Я. Семир'янов, О.В. Сировой, Д.В. Сулацький, та деяких інших науковців, однак багато питань у цій сфері досі чекають на своє наукове осмислення та вирішення. Вказане обумовлює актуальність окреслення проблем сучасного етапу розвитку інформаційного забезпечення правоохоронних органів України. Однією з них є забезпечення ефективного обліку адміністративних правопорушень в органах Національної поліції України, адже саме адміністративні правопорушення складають найбільш пласт правопорушень, з якими стикаються в своїй професійній діяльності поліцейські.

Отже, метою даної статті є аналіз організаційно-правового забезпечення обліку адміністративних правопорушень в органах Національної поліції України, виявлення наявних проблем в його здійснення та визначення напрямів їх вирішення.

Відповідно до п.2 ч.1 ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію» поліція відповідно до покладених на неї завдань виявляє причини та умови, що сприяють вчиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, вживає у межах своєї компетенції заходів для їх усунення[1]. Крім того, згідно з п.п.40 п.4 Положення про Національну поліцію, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 року № 877, Національна поліція відповідно до покладених на неї завдань у межах інформаційно-аналітичної діяльності формує бази (банки) даних, що входять до єдиної інформаційної системи МВС, користується базами (банкми) даних МВС та інших державних органів, здійснює інформаційно-пошукову та інформаційно-аналітичну роботу, а також оброблення персональних даних у межах повноважень, передбачених законом [2].

Враховуючи вищезазначене, а також з метою організації обліку адміністративних правопорушень в електронному вигляді та приведення нормативно-правових актів у відповідність до законодавства, яке регулює діяльність Національної поліції України, Міністерством внутрішніх справ

України видано наказ від 04.07.16 р. № 595 «Про затвердження Інструкції з автоматизованого обліку адміністративних правопорушень» [3], у зв'язку з чим втратив чинність наказ Міністерства внутрішніх справ України від 07.11.2012 року №1017 «Про затвердження Інструкції з обліку адміністративних правопорушень». Нову Інструкцію з автоматизованого обліку адміністративних правопорушень розроблено відповідно до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Законів України «Про Національну поліцію», «Про державну службу» та постанови Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 року № 877 «Про затвердження Положення про Національну поліцію».

Діюча Інструкція встановлює порядок ведення в центральному органі управління поліції, територіальних (у тому числі міжрегіональних) органах поліції автоматизованого обліку виявлених адміністративних правопорушень. Автоматизований облік призначений для перевірки особи, яка вчинила правопорушення, на наявність (відсутність) даних про повторне протягом року вчинення однорідного порушення, за яке вона притягувалась до відповідальності, аналізу стану застосування адміністративного законодавства органами поліції та формування статистичної звітності. Слід звернути увагу на те, що попередня Інструкція передбачала щомісячне звітування про адміністративну діяльність до управлінь (відділів) інформаційно-аналітичного забезпечення ГУМВС, УМВС, в той час як нова Інструкція не передбачає цього, та й взагалі не містить інформації про звітування.

Позитивним нововведенням Інструкції в порівнянні з попередньою можна вважати усунення зайвого документообігу. Так, попередня Інструкція передбачала необхідність заповнення працівником, який склав протокол про адміністративне правопорушення, картки форми 1-АПР, яка надавалась уповноваженій особі для подальшого приведення її в електронний вигляд. Діюча Інструкція передбачає, що автоматизований облік адміністративних правопорушень здійснюється в інтегрованій інформаційно-пошуковій системі безпосередньо на підставі протоколів (постанов), складених (винесених) уповноваженими на те посадовими особами Національної поліції [3]. Слід підкреслити, що виносити постанови у справах про адміністративні правопорушення уповноважені не лише працівники органів Національної поліції, а й члени адміністративних комісій, судді тощо. Тому доцільно внести зміни до Інструкції щодо розширення підстав автоматизованого обліку адміністративних правопорушень в інтегрованій інформаційно-пошуковій системі.

Інтегрована інформаційно-пошукова система органів внутрішніх справ України (далі – ІПС) – це сукупність організаційно-розпорядчих заходів, програмно-технічних та інформаційно-телекомунікаційних засобів, що забезпечують формування та ведення довідково-інформаційних, оперативно-розшукових обліків, авторизований доступ до інформаційних ресурсів ІПС. ІПС функціонує з метою створення й об'єднання існуючих в органах та підрозділах внутрішніх справ України інформаційних ресурсів в єдиний інформаційно-аналітичний комплекс із використанням сучасних інформаційних технологій, комп'ютерного та телекомунікаційного обладнання для підтримки оперативно-службової діяльності органів і підрозділів внутрішніх справ, суттєвого зміцнення їх спроможності протидії та профілактики злочинності. Структурна побудова інформаційних підсистем ОВС України поєднує принципи територіально розподіленої та централізованої топології і організована у вигляді ієрархічної моделі з трьох рівнів. Належність інформаційної підсистеми до певного рівня визначається принципами територіальності, специфіки використання та обсягом інформації, яка обробляється. Отже, ІПС побудована за трирівневою ієрархічною структурою, що відповідає організаційній побудові МВС: перший рівень – центральний вузол (банк даних) ІПС – розташований в спеціально виділених службових приміщеннях Департаменту інформаційно-аналітичного забезпечення МВС; другий рівень – регіональні (обласні) вузли (банки даних) ІПС – розташований в спеціально виділених службових приміщеннях управлінь (відділів) інформаційно-аналітичного забезпечення ГУМВС, УМВС; третій рівень – територіальний вузол ІПС – розміщений і функціонує безпосередньо в районних, міських, лінійних управліннях (відділах) ГУМВС, УМВС. На територіальному рівні експлуатація ІПС забезпечується відділами (секторами) інформаційно-аналітичного забезпечення цих підрозділів [4].

Слід звернути увагу на те, що й досі понятійно-категоріальний апарат Положення про інтегровану інформаційно-пошукову систему органів внутрішніх справ України не приведено у відповідність до Закону України «Про Національну поліцію», що може призвести до зниження ефективності інформаційного забезпечення органів Національної поліції, отже дана ситуація вимагає найскорішого вирішення.

Крім того, в контексті розгляду ефективності функціонування інтегрованої інформаційно-пошукової системи слід звернути увагу, що до інформаційного забезпечення органів Національної

поліції також належать дані, що надходять від органів місцевої влади та громадського самоврядування, медичних закладів, обліків органів державної міграційної служби України, Прикордонної служби України, Служби безпеки України, суду тощо. Проте на цей час зазначені органи та установи не мають загальних програмних комплексів, а ті інформаційно-пошукові системи, що існують, мають відомчий характер. Надання необхідної для служб поліції інформації переважно носить характер запитів. Як наслідок, дані від інших відомств, що необхідні для своєчасного та якісного виконання службами поліції завдань, найчастіше набувають характеру застарілих та неповних або коли в їх необхідності взагалі вже немає потреби. Тобто позавідомче інформаційне забезпечення не відповідає сучасним потребам суспільства в цілому й органів Національної поліції зокрема, та потребує як упровадження інноваційних технологій у цій галузі, так і реформування загалом системи обміну міжвідомчою інформацією. З огляду на викладене, ми можемо визначити, що до напрямів удосконалення правового регулювання інформаційного забезпечення діяльності правоохоронних органів в Україні належить комплексний підхід з боку держави до стандартизації та уніфікації інформаційних ресурсів усіх відомств та установ, що здійснюють правозастосовну та правозахисну діяльність в Україні, з метою технологічної та організаційної модернізації, спрямованої на створення єдиної інформаційної системи та її інтеграції до європейської системи інформаційного забезпечення правоохоронних органів із залученням ресурсів приватного, громадського секторів, інвестицій та застосуванням позитивного міжнародного досвіду.

Продовжуючи аналіз особливостей автоматизованого обліку адміністративних правопорушень в діяльності органів Національної поліції України, слід зазначити, що відомості про виявлене адміністративне правопорушення вносяться до електронної картки про адміністративне правопорушення (далі – картка форми ЕАПР). Картка форми ЕАПР заповнюється уповноваженим працівником органу Національної поліції, який є авторизованим користувачем та має доступ до ІПС для введення і коригування даних. Уповноважених працівників органів Національної поліції, яким у зв'язку з виконанням ними службових обов'язків необхідно надати доступ до ІПС для формування автоматизованого обліку адміністративних правопорушень, визначають начальники органів Національної поліції. Надання доступу до ІПС здійснюється на підставі заявки, підписаної начальниками органів Національної поліції або особами, які виконують їх обов'язки, та надісланої до Управління інформаційної підтримки та координації поліції «102» Головного управління Національної поліції України (далі – УПКП «102»). Відомості стосовно наданого користувачу рівня доступу до ІПС для формування автоматизованого обліку адміністративних правопорушень, номер та дата заявки вносяться адміністратором інтегрованої інформаційно-пошукової системи (працівником УПКП «102») до електронного журналу обліку користувачів.

Слід звернути увагу на важливість дотримання працівниками поліції, що складають протоколи про адміністративні правопорушення, вимог Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції. Адже від якості, точності, розбірливості складання даних документів залежить відповідність дійсності даних, що вносяться до картки форми ЕАПР, а в перспективі правильна кваліфікація можливих подальших правопорушень з боку особи, невідворотність притягнення правопорушника до відповідальності та й взагалі законність діяльності органів Національної поліції.

При заповненні даних уповноваженою посадовою особою, яка склала протокол або виявила правопорушення, про місце вчинення адміністративного правопорушення, країну громадянства та рід занять, службове становище правопорушника необхідно керуватися довідниками для заповнення картки форми ЕАПР, наведеними у додатку 7 до Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань, затвердженого наказом Генеральної прокуратури України від 06 квітня 2016 року № 139 [5], а також наказом Міністерства охорони здоров'я України від 01 серпня 2000 року №188 «Про затвердження таблиць невеликих, великих та особливо великих розмірів наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, які знаходяться у незаконному обігу» [6].

Відомості про рішення за адміністративними правопорушеннями, що прийняті судами та адміністративними комісіями при виконавчих органах сільських, селищних, міських рад, виконавчими комітетами сільських, селищних рад, вносяться на підставі журналу обліку справ про адміністративні правопорушення та протоколу про адміністративне затримання, форми яких визначені наказом МВС від 06 листопада 2015 року №1376 «Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції» [7].

Знімаються з автоматизованого обліку дані про порушення відносно осіб, за якими було розпочато провадження у справі про адміністративне правопорушення, у разі закриття провадження у відповідності зі статтею 247 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП),

зокрема за наявності таких обставин: 1) відсутність події і складу адміністративного правопорушення; 2) недосягнення особою на момент вчинення адміністративного правопорушення шістнадцятирічного віку; 3) неосудність особи, яка вчинила протиправну дію чи бездіяльність; 4) вчинення дії особою в стані крайньої необхідності або необхідної оборони; 5) видання акта амністії, якщо він усуває застосування адміністративного стягнення; 6) скасування акта, який встановлює адміністративну відповідальність; 7) закінчення на момент розгляду справи про адміністративне правопорушення строків, передбачених статтею 38 КУпАП; 8) наявність по тому самому факту щодо особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, постанови компетентного органу (посадової особи) про накладення адміністративного стягнення, або нескасованої постанови про закриття справи про адміністративне правопорушення, а також повідомлення про підозру особі у кримінальному провадженні по даному факту; 9) смерть особи, щодо якої було розпочато провадження в справі [8]. Зняття з обліку адміністративних правопорушень, скоєних особами, які притягнуті до відповідальності за їх вчинення, а також звільнених від відповідальності за іншими підставами, здійснюється в зв'язку з закінченням строків накладення стягнення або якщо після закінчення строків особа вважається не підданою адміністративної відповідальності. В даному контексті важливо своєчасно та достовірно вносити інформацію про накладені на правопорушника стягнення, адже особа вважається такою, що не була піддана адміністративному стягненню, якщо вона не вчинила нового адміністративного правопорушення протягом року з дня закінчення виконання стягнення.

Формування ефективної системи інформаційного забезпечення діяльності правоохоронних органів є складним та багатогранним процесом. До основних факторів можна віднести організаційно-правові, соціальні та ресурсні. З урахуванням вищезазначеного вбачається доцільним систематичне проведення навчання та підвищення кваліфікації працівників органів Національної поліції України з питань належного оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення та їх обліку. Адже суб'єктивне тлумачення посадовими особами положень законодавчих актів, відсутність докладних відомчих інструкцій, та взагалі елементарна правова безграмотність не тільки серед деяких правоохоронців, а інколи і керівного складу правоохоронних органів призводять до порушення законності з боку тих, хто зобов'язаний охороняти права і свободи людей, гарантовані Конституцією України. Належне інформаційне забезпечення обліку адміністративних правопорушень сприятиме підвищенню ефективності та забезпеченню законності діяльності органів Національної поліції України, покращенню організації роботи із запобігання та боротьби з адміністративними правопорушеннями.

References:

1. *Zakon Ukrainy «Pro Nacionalnu policiju» vid 02.07.2015 roku № 580-VIII* [The Law of Ukraine "On the national police" from 02.07.2015, № 580-VIII]. *Elektronnyi resurs* [Electronic resource]. *Rezhym dostupu* [Access mode]: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/ru/580-19/paran165#n165>. (In Ukraine)
2. *Postanova Kabinetu ministriv Ukrainy «Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Nacionalnu policiju» vid 28 govtnia 2015 r. № 87* [The Cabinet of Ministers of Ukraine «On Approval of the National Police» of 28 October 2015 r. Number 877]. *Elektronnyi resurs* [Electronic resource]. *Rezhym dostupu* [Access mode]: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/ru/877-2015-%D0%BF/paran56#n56&test=XX7MfyrCSgkyOBVIZitmGxWIHI4Gws80msh8Ie6>.
3. *Nakaz MVS Ukrainy vid 04.07.16 r. № 595 «Pro zatverdzhennia Instruksii z avtomatyzovanoho obliku administrativnykh pravoporushen»* [Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, the 07.04.16. Number 595 «On Approval of Instructions automated administrative offenses»]. *Elektronnyi resurs* [Electronic resource]. *Rezhym dostupu* [Access mode]: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/ru/z1059-16/print1454256389540800>. (In Ukraine)
4. *Nakaz MVS Ukrainy vid 12.10.2009 r. № 436 «Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Intehrovanu informatsiino-poshukovu systemu orhaniv vnutrishnikh sprav Ukrainy»* [Order of the Ministry of Ukraine of 12.10.2009 p. Number 436 «On Approval of integrated information and search system of internal affairs of Ukraine»]. *Elektronnyi resurs* [Electronic resource]. *Rezhym dostupu* [Access mode]: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1256-09>. (In Ukraine)
5. *Nakaz Heneralnoi prokuratury Ukrainy «Pro zatverdzhennia Polozhennia pro poriadok vedennia Yedynoho reiestru dosudovykh rozsliduvan» vid 06.04.2016 № 139* [Order of the Prosecutor General of Ukraine «On Approval of the Procedure of the Unified Register of pre-trial investigations» of 06.04.2016

number 139]. *Elektronnyi resurs* [Electronic resource]. *Rezhym dostupu* [Access mode]: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/ru/z0680-16/print1454256389540800>. (In Ukraine)

6. *Nakaz Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy «Pro zatverdzhennia tablyts nevelykykh, velykykh ta osoblyvo velykykh rozmiriv narkotychnykh zasobiv, psykhotropnykhrechovyn i prekursoriv, yaki znakhodiatsia u nezakonnomu obihu» vid 01.08.2000 № 188* [Order of the Ministry of Health of Ukraine «On Approval of tables small, large and extra large quantities of drugs and precursors that are circulating illegally» from 01.08.2000 № 188]. *Elektronnyi resurs* [Electronic resource]. *Rezhym dostupu* [Access mode]: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/ru/z0512-00>. (In Ukraine)

7. *Nakaz MVS Ukrainy «Pro zatverdzhennia Instruksii z oformlennia materialiv pro administratyvni pravoporushennia v orhanakh politsii» vid 06.11.2015 № 1376* [Order of MIA of Ukraine «On Approval of the Regulations of the materials on administrative violations in the police» from 06.11.2015 number 1376]. *Elektronnyi resurs* [Electronic resource]. *Rezhym dostupu* [Access mode]: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/ru/z1496-15?test=kkMMfBEvM6xUOBVgZitmGxWIHI4Gws80msh8Ie6/>. (In Ukraine)

8. *Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia vid 07.12.1984 № 8073-X* [Code of Ukraine on Administrative Offences of 07.12.1984 №8073-X]. *Elektronnyi resurs* [Electronic resource]. *Rezhym dostupu* [Access mode]: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>. (In Ukraine)

Автоматизированный учет административных правонарушений как условие обеспечения законности в деятельности органов Национальной полиции Украины

Катеринчук Иван Петрович, e-mail: ivan.katerynychuk1961@gmail.com,
Одесский государственный университет внутренних дел, Украина

Аннотация: Статья посвящена анализу сущности и особенностей автоматизированного учета административных правонарушений как условия обеспечения законности в деятельности органов Национальной полиции Украины. Особое внимание уделено выявлению имеющихся проблем в административно-правовом механизме автоматизированного учета административных правонарушений в деятельности органов Национальной полиции Украины. В статье предложены определенные пути решения выявленных проблем с целью обеспечения законности в деятельности органов Национальной полиции Украины.

Ключевые слова: автоматизированный учет, административные правонарушения, органы Национальной полиции Украины, интегрированная информационно-поисковая система, информационное обеспечение.